

بیماری کیست هیداتید (اکینوکوکوزیس)

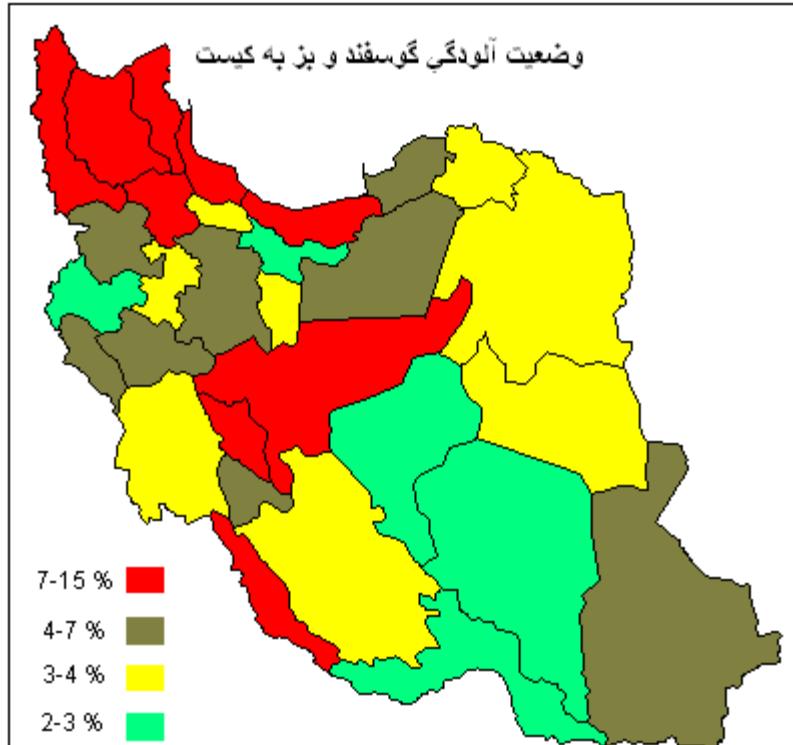
تعریف بیماری :

این بیماری در اثر کیست‌های انگلی کرم پهنه اکینوکوکوس گرانولوزوس (مرحله نوزادی انگل) ایجاد میشود و یکی از بیماریهای مشترک خطرناک میباشد. در چرخه زندگی انگل دو میزبان پستاندار وجود دارد. میزبانان قطعی انگلها گوشتخواران بوده و کرم‌های بالغ در روده آنها زندگی می‌کنند و میزبانان واسطه را انواع مختلف علفخواران و همه چیزخواران تشکیل داده که در بدن آنها متابستود ها تکامل می‌یابند.

انسان و دیگر میزبانان واسطه از طریق بلع تخم‌های موجود در مدفوع میزبانان قطعی آلوده ، به عفونت دچار می‌گردند. مرحله نوزادی انگل کیست هیداتید نامیده شده و بیماری ناشی از آنها به هیداتیدوز معروف است. کیست هیداتید به وسیله اکینوکوکوس گرانولوزیس تولید می‌گردد. این گونه به سگ و انواع وسیعی از میزبانان واسطه اهلی و وحشی سازگاری یافته است. عفونت انسانی ناشی از این گونه یکی از مهلك ترین عفونتهای انگلی شناخته شده است.

گسترش بیماری:

بیماری در سراسر دنیا گزارش شده و در کشور ایران هم در تمام استان‌ها گزارش گردیده است.

مرفولوژی و بیولوژی:

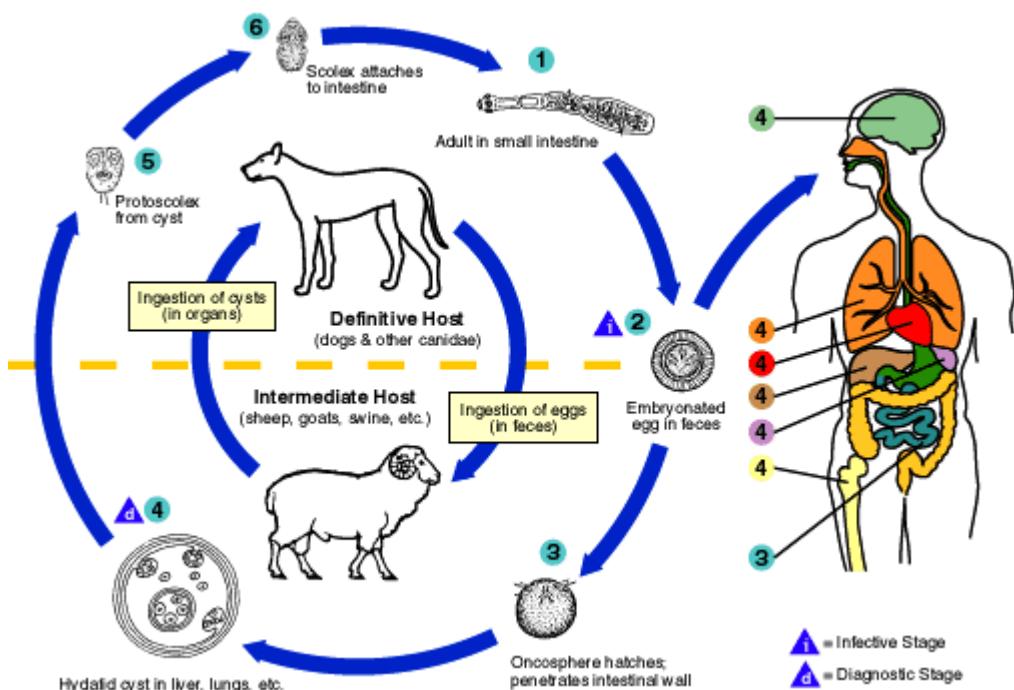
در جنین اکینوکوکوس چهار مرحله تکاملی وجود دارد:

- مرحله تخمک یا تخم که بوسیله کرم بالغ تولید می‌شود.
- مرحله انکوسفر یا لارو: در این مرحله لارو به محل مناسب در بدن میزبان واسط نفوذ می‌کند.
- متاستستود که در شکل تکامل یافته دارای اسکولکس بوده
- کرم بالغ که در بدن میزبان قطعی (سگ) تکامل می‌یابد.

کرم بالغ در بدن سگ زندگی می‌کند و شروع به تولید تخم کرده، بند آخر انگل حاوی میلیونها تخم بوده که با مدفوع سگ دفع شده که این تخمهای همراه با مواد غذایی از قبیل علوفه- آب و غیره توسط میزبان واسط مناسب که علفخواران و انسان هم یکی از آنها است بلع می‌شود. اونکوسفرها از تخم آزاد شده و از جدار روده عبور کرده و از طریق جریان خون وریدی و عروق لنفاوی به قسمت‌های مختلف بدن دام و یا انسان از قبیل قلب، مغز، کبد، کلیه و ... می‌رود و پس از استقرار در این اعضاء تولید کیست هیداتید می‌کند.

روش انتقال بیماری:

انتقال از میزبانی به میزبان دیگر بوسیله مواد غذایی حاوی مرحله عفونی انگلی صورت می‌گیرد. سگ و دیگر میزبانان قطعی از طریق مصرف اعضاء دیگر حیوانات حاوی کیست‌های هیداتید یا پروتو اسکولکس‌های آزاد شده از کیست‌های تازه پاره شده آلوده می‌گردند. در نواحی شیوع زیاد عفونت در سگ‌ها، در هر روز محیط با میلیونها تخم آلوده می‌شود. تخمهای موجود در بندکرم (یا جدا شده از آن) بوسیله مدفوع سگ‌های آلوده دفع می‌گردد. بندهای انتهائی کرمها از طریق انقباضات منظم عضلانی از مدفوع جدا شده و اکثر تخمهای باقی مانده را تخلیه نموده که بلا فاصله عفونی می‌باشند. انتشار بیشتر تخمهای از طریق واسطه‌هایی چون باد- آب- خاک- علوفه اتفاق می‌افتد. تخمهای در سرتاسر چراگاه انتشار می‌یابد. که این دو باعث آلودگی دام و انسانها می‌شود.

تشخیص در حیوانات :

بررسی کالبدگشایی روده سگ بوسیله افراد مجرب معتبرترین روش تشخیص اکینوکوکوس گرانولوزس می‌باشد. روش دیگر شناسایی کرم کامل یا بخش‌هایی از آن در مدفوع می‌باشد. ابتدا به سگ داروی دافع تنبیاً چون هیدروبرمايد آرکولین خورانیده شده که تخلیه مدفوع را موجب می‌گردد. آزمایش کبد و ریه‌ها در کالبدگشایی روش عملی تشخیص کیست هیداتید در گوسفند و دیگر میزبانان واسط است. در انسان روش‌های تشخیص ایمنی صورت می‌گیرد.

تشخیص در انسان :

بعثت تنوع تظاهرات کلینیکی و اشکال در آشکارسازی کیست‌های هیداتید، اغلب اوقات تشخیص بیماری هیداتید مشکل است. غالباً تاریخچه دقیق بیماری در فرد یا سکونت آن در مناطق روستائی و عشایری راهنمای خوبی است. کیست‌های ریوی به وسیله رادیوگرافی تشخیص داده می‌شود. آزمایش‌های تشخیص سرمی با تنوع روزافرون مورد استفاده قرار می‌گیرد.

پیشگیری و کنترل بیماری:

- ۱- آموزش مسائل بهداشتی با در نظر گرفتن فاکتورهای اجتماعی و محیطی
- ۲- معذوم نمودن سگ‌های ولگرد
- ۳- بالا رفتن سطح سواد و آگاهی مردم علی الخصوص روستائیان و تولیدکنندگان
- ۴- کنترل سگ‌های خانه‌دار و گله‌دار و درمان آنها با داروهای ضد انگلی بطور مرتب
- ۵- بهداشتی کردن کشتارگاهها
- ۶- عدم دسترسی سگ‌های ولگرد یا ضایعات کشتارگاهی
- ۷- شناسنامه‌دار کردن سگ‌های صاحب‌دار
- ۸- نابود کردن و یا انتقال امعاء و احشاء آلوده به مکانهای امن ، ضد عفونی کردن آنها یا سوزاندن آنها درمان بیماری در میزبان قطعی (سگ) . بهترین داروی ضد اکینوکوکوس گرانولوزوس پرازی کوانتل می‌باشد.

درمان در انسان :

جراحی و برداشت کیست هیداتید بعنوان تنها روش درمانی مناسب بوده و تزریق مواد شیمیایی در داخل کیست ها برای غیرفعال کردن پرتواسکولکس‌ها توصیه می‌شود.

دکتر نوراللهی - دکتر ولدبیگی